

โครงการธนาคารยาสัตว์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

THE PARASITE TREATMENT FARMER SELFHELP PROGRAMME

นพดล มีมาก

Nopadon Meemark

สมใจ ศรีหาคิม

Somchai Srihakim

ศูนย์วิจัยและชันสูตรโรคสัตว์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ต. ท่าพระ อ. เมือง

จ. ขอนแก่น 40260 โทร. 236704 ต่อ 53

Northeast Veterinary Diagnostic Laboratory Center, Tha Phra, Khon Kaen 40260

Tel. 236704 Ext 53

Abstract

Animal Health Improvement programme is designed among cattles and buffaloes which are largely parasitized with round worms and liver flukes. Twenty one villages under 5 Amphurs in 4 Provinces are Ubon Ratchathani, Surin, Loei and Sakon Nakhon have been chosen for the programme. Key figures are selected and trained to serve as a local agent for selling provided effective and cheapest anthelmintic drugs in each village. Training, demonstration to every key figure have been done. Extension and follow up in the villages to be done monthly in the first six months and every 2 months after that until the end of the second year programme.

By the end of the second year the general livestock's health should be improved and worm treatment programme can be practiced by the trained farmers. This programme will show at last the farmers can help themselves to solve the local parasitic problem.

This programme will increase not only the number and quality of cattle and buffaloes but also the most effective method of transferring technology among the farmers.

Reduction of calf mortality and improvement of animal health status are the priority of the programme. The programme is a pilot nature and if successful will be implemented at a large scale.

บทคัดย่อ

โครงการปรับปรุงสุขภาพโค กระบือ โดยเฉพาะโค กระบือที่มีปัญหาสุขภาพไม่ดีเนื่องจากพยาธิตัวกลมและพยาธิใบไม้ในตับ ดำเนินการใน 21 หมู่บ้านของ 5 อำเภอใน 4 จังหวัดได้แก่ อุบลราชธานี สุรินทร์ เลยและสกลนคร แต่ละหมู่บ้านได้ทำการคัดเลือกตัวแทนเกษตรกรผู้ที่มีความเหมาะสมเป็นผู้บริการจำหน่ายยาถ่ายพยาธิ 2 ชนิดดังกล่าว ซึ่งทางศูนย์วิจัยและชันสูตรโรคสัตว์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้จัดไปไว้ให้ในหมู่บ้าน ยาคังกล่าวเป็นยาราคาถูกลง ได้ทำการอบรมสาธิตการใช้ยาแก่ตัวแทนดังกล่าว รวมทั้งจัดประชุมเกษตรกรทุกบ้านให้เข้าใจในโครงการ การดำเนินการติดตามผลของโครงการในแต่ละหมู่บ้าน ได้กระทำทุกเดือนในช่วง 6 เดือนแรก และทุก ๆ 2 เดือนหลังจากนั้นจนสิ้นสุดโครงการซึ่งใช้เวลา 2 ปี

ผลจากการดำเนินโครงการคาดว่า สุขภาพโค กระบือโดยทั่วไปในหมู่บ้านดังกล่าวจะดีขึ้นกว่าเดิม เกษตรกรเจ้าของสัตว์จะเริ่มรู้จักวางโปรแกรมถ่ายพยาธิสัตว์ด้วยตนเอง และเป็นการพิสูจน์ว่า เกษตรกรสามารถซื้อยาใช้ได้เองเมื่อมียาราคาถูกลงอยู่ในหมู่บ้าน โครงการนี้นอกจากจะถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ได้ผลที่สุดและโดยวิธีง่าย ๆ แล้ว ยังจะทำให้จำนวนและคุณภาพของโค กระบือเพิ่มขึ้นอีกด้วย และยังสามารถใช้โครงการนี้เป็นแบบอย่างแก่เกษตรกรในแหล่งอื่น ๆ ในโอกาสต่อไป

บทนำ

หากจะดูกันแบบผิวเผินแล้ว การเลี้ยงสัตว์ในบ้านเราไม่มีปัญหาอะไรมากนัก โดยเฉพาะสัตว์ใหญ่ เช่นโค กระบือ โดยที่เกษตรกรรายย่อยแต่ละรายมีโค กระบือไม่มากนัก แม้ว่าปริมาณโค กระบือในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมากเป็น 3 เท่าของปริมาณโค กระบือในภาคอื่นๆ เกษตรกรมักจะเลี้ยงโค กระบือกันตามธรรมชาติ ส่วนใหญ่จะขาดการบำรุง รักษาและป้องกันโรค

พยาธิ โดยที่วัวโค กระบือเป็นสัตว์ที่เลี้ยงง่ายอยู่แล้ว ในขณะที่พวกนกรวมปศุสัตว์ก็ได้ระดมกำลังเจ้าหน้าที่ อุปกรณ์และเวชภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อหาทางขจัดโรคระบาดที่เคยเกิดในบางท้องที่ เช่น โรคปากและเท้าเปื่อย และโรคเฮโมรายิกเซพติซีเมีย สัตว์เลี้ยงส่วนใหญ่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคดังกล่าว ซึ่งจะพอบรรเทาการระบาดของโรคลงไปได้บ้าง แต่ในขณะเดียวกันสุขภาพสัตว์โดยส่วนรวมก็กำลังถูกบั่นทอนด้วยโรคพยาธิหลายชนิด โดยเฉพาะพยาธิในทางเดินอาหารของลูกโค กระบือ และพยาธิใบไม้ตับในโค กระบือที่โตแล้ว พยาธิดังกล่าวจะทำลายสุขภาพของสัตว์เป็นอย่างมาก หากรุนแรงก็ทำให้ถึงตายได้

พยาธิไส้เดือนในลูกโค กระบือนั้น ทำลายระบบทางเดินอาหารของลูกสัตว์ หากมีมากจะอุดตันลำไส้ อาหารผ่านไม่ได้ ลูกโค กระบือในระยะ 2-3 เดือนจะประสบปัญหาหนักมาก หากมีพยาธิไส้เดือนมาก พยาธิอาจจะไชทะลุลำไส้ บางครั้งถึงกับทำให้เกิดช่องท้องอักเสบ ลูกกระบือจะผอมแฉะแกรน ขนหยาบกร้าน โลหิตจาง ลูกกระบือจะตายในที่สุดหากไม่ทำการถ่ายพยาธิ

สำหรับพยาธิเส้นด้ายก็เช่นกัน นอกจากจะทำให้ลูกโค กระบือโลหิตจางแล้ว ยังรบกวนระบบย่อยอาหาร ทำให้ลูกกระบือท้องร่วงเรื้อรัง หากลูกโค กระบือมีพยาธิชนิดนี้ร่วมกับพยาธิไส้เดือนจะทำให้ลูกโค กระบือตายอย่างรวดเร็ว จากการสำรวจของศูนย์ฯ โดยฝ่ายปราชิตพบว่ โดยเฉลี่ยแล้วลูกโค กระบือเป็นพยาธิไส้เดือน 30% และพยาธิเส้นด้าย 54% พยาธิทั้ง 2 นี้ทำลายสุขภาพสัตว์ลงไปทุกวัน แต่เจ้าของสัตว์มักไม่ค่อยคำนึงถึงอันตรายของมันมากนัก มีบางรายก็พยายามหาซื้อยามาถ่ายพยาธิ แต่ก็ยังเป็นส่วนน้อยและไม่ทราบขนาดวิธีใช้ที่ถูกต้อง ทำให้การถ่ายพยาธิไม่ค่อยจะได้ผลเท่าที่ควร

กรมปศุสัตว์ได้เคยจัดโครงการกำจัดพยาธิพร้อม ๆ กับการให้ความคุ้มครองโรคระบาด แต่เป็นการกระทำในลักษณะที่ให้เปล่า เกษตรกรไม่รู้จกคุณค่าของยาถ่ายพยาธิและรอแต่ของแจกฟรี ไม่ได้คิดจะซื้อมาใช้เอง แต่เกษตรกรก็อาจมีเหตุผลของตนเองที่ว่า ยางบางชนิดราคาแพงไม่สามารถหาซื้อได้ หรืออยู่ห่างไกลจากแหล่งที่จะซื้อ หาซื้อยาก อีกทั้งไม่ทราบชนิดของยา นอกจากนี้เศรษฐกิจปัจจุบันก็ทำให้ทุกคนต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด แต่อาจจะลืมคิดไปว่า หากเจียดบัจจัยมาซื้อยาถ่ายพยาธิสัตว์สักชนิด แล้วใช้ยานั้นถ่ายพยาธิให้กับลูกสัตว์หรือสัตว์ใหญ่ สุขภาพสัตว์ของตัวเองจะดีขึ้นกว่าเดิม สามารถที่จะนำไปขายหาเงินมาจับจ่ายใช้สอยได้เช่นกัน

ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ กรมปศุสัตว์โดยหน่วยงานหลายหน่วยที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้คำนึงตลอดเวลา และพยายามอย่างยิ่งที่จะแก้ปัญหา^{นี้}ให้ได้เพื่อปากท้องของเกษตรกร โดยใช้วิธีการง่ายๆ สะดวกและสามารถใช้ได้อย่างดีในหมู่บ้าน โดยไม่กระทบกระเทือนต่อการครองชีพของเกษตรกรมากนัก

ศูนย์วิจัยและชันสูตรโรคสัตว์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กองวิชาการกรมปศุสัตว์ โดยความร่วมมือของรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน เป็นหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบสุขภาพสัตว์ในเขต 3 และ 4 รวม 17 จังหวัด โครงการร่วมมือระหว่างประเทศ^{นี้}ได้ดำเนินงานมาแล้ว 4 ปีเศษ เพื่อปรับปรุงสุขภาพสัตว์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และยังมีโครงการที่จะต้องทำต่อไปอีกอย่างน้อย 5 ปี จากปัญหาต่าง ๆ ที่ผ่านมา ในระยะแรกของโครงการโดยเฉพาะปัญหาสุขภาพสัตว์อันเนื่องมาจากพยาธิดังกล่าว เจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ ฝ่ายบริการสุขภาพสัตว์ ได้ร่วมกับทางสัตวแพทย์เยอรมันปรึกษาหารือกันในการที่จะช่วยแก้ปัญหา^{นี้}ให้ได้ และในที่สุดก็ได้จัดทำโครงการกำจัดพยาธิในโค กระบือขึ้นโครงการหนึ่ง เรียกว่า "Parasite Treatment Farmer Selfhelp Programme"

หลักการและเหตุผล

โดยที่โครงการ^{นี้} มีจุดประสงค์ที่จะให้เกษตรกรเจ้าของสัตว์ได้ช่วยตนเองในการซื้อขายถ่ายพยาธิราคาถูกลง ซึ่งทางศูนย์ฯ ได้จัดไปไว้ในหมู่บ้านที่คัดเลือกไว้ในรูปเงินทุนหมุนเวียน เนื่องจากโครงการ^{นี้}เป็นโครงการทดลอง หากเป็นที่นิยมของเจ้าของสัตว์และเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้โครงการ^{นี้}ก็จะขยายตัวโดยวิธีเดียวกันทั่วทั้งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีการดำเนินการ

โครงการดังกล่าวจะเริ่มทดลองทำเพียง 3 จังหวัดก่อนในขั้นต้น ได้แก่จังหวัดอุบลราชธานี, เลย และสุรินทร์ โดยจะเน้นในโค กระบือเป็นหลัก ในระหว่างเดือนมิถุนายนถึงเดือนกันยายน 2525 ที่ผ่านมา ศูนย์ฯ ได้ส่งหน่วยบริการสุขภาพสัตว์ออกทำการสำรวจสุขภาพสัตว์ตามหมู่บ้านต่างๆ ของ 3 จังหวัดดังกล่าวหลายครั้งมากกว่า 30 หมู่บ้าน เพื่อศึกษาถึงปัญหาพยาธิไปไม้ตับและพยาธิไส้เดือน พยาธิเส้นค้ำในลูกสัตว์

ปลายเดือนกันยายน 2525 จึงได้พิจารณาคัดเลือกหมู่บ้านต่าง ๆ โดยเลือกจากปัญหาภาคไปหาน้อยได้จังหวัดละ 5 หมู่บ้าน รวม 15 หมู่บ้าน โครงการนี้จุดสำคัญอยู่ที่การคัดเลือกตัวแทนหมู่บ้าน ผู้ซึ่งมีความรับผิดชอบและซื่อสัตย์ เพราะจะต้องเป็นผู้ที่จำหน่ายเวชภัณฑ์ให้กับเจ้าของสัตว์คนอื่น ๆ ในหมู่บ้านเดียวกัน ตัวแทนหมู่บ้านนี้ก็จะเป็นชาวบ้านธรรมดา ในการคัดเลือกครั้งนี้ ๕ คน ๆ ได้ขอความร่วมมือไปยังปศุสัตว์อำเภอ กำนันและผู้ใหญ่บ้าน เพื่อช่วยพิจารณาเลือกผู้ที่เหมาะสมและพร้อมที่จะปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวม หมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกขึ้นมาในขั้นต้นมีดังนี้

จังหวัดอุบลราชธานี

อำเภอบุตรเหล็ก มี 5 หมู่บ้านคือ

- บ้านแก้งสว่าง ต. ห้วยซ่า
- บ้านโนนน้อย ต. โพนงาม
- บ้านหนองเม็ก ต. ห้วยซ่า
- บ้านหาดทรายคูณ ต. นาโพธิ์
- บ้านตงเมย ต. คอแลน

เมื่อเริ่มดำเนินการได้เพิ่มบ้านโพนงาม อีก 1 หมู่บ้าน รวมเป็น 6 หมู่บ้าน

จังหวัดสุรินทร์

อำเภอรัตนบุรี มี 6 หมู่บ้านคือ

- บ้านฝือ หมู่ 11 ต. รัตนบุรี
- บ้านฝือ หมู่ 5, 14 ต. รัตนบุรี
- บ้านธาตุ หมู่ 1, 12, 17, ต. ธาตุ
- บ้านนางวง หมู่ 4 ต. ไร่
- บ้านหนองหิน ต. ดอนแวง
- บ้านโกสุม ต. น้ำเขียว

จังหวัดเลย

อำเภอวังสะพุง มี 3 หมู่บ้านคือ

- บ้านโคกขมิ้น ต. หนองหญ้าเบื้อง

- บ้านกุดแก ต. ผาน้อย

- บ้านห้วยทรายคำ ต. วังสะพุง

อำเภอเมือง มี 2 หมู่บ้านคือ

- บ้านนาโคก ต. นาอ้อ

- บ้านกำเนิดเพชร ต. เมือง

โครงการนี้เริ่มดำเนินการไปแล้วเมื่อต้นเดือนพฤศจิกายน 2525 โดยออกไปอบรมตัวแทนหมู่บ้านในเขตอำเภอบุณฑริก

ต่อมาประมาณกลางเดือนธันวาคม 2525 ได้พิจารณาเลือกหมู่บ้านเพิ่มเติมอีก 4 หมู่บ้านของอำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนครดังนี้

- บ้านคำข่า

- บ้านโนนอุดม

- บ้านเม็ก

- บ้านโคก

รวมทั้งสิ้น 21 หมู่บ้าน จัดเป็นหมู่บ้านทดลองครั้งแรกของโครงการกำจัดพยาธิดังกล่าว

ชนิดของเวรภัยที่และแหล่งที่มา

ยาดำยพยาธิที่ทางศูนย์ ฯ จะนำไปไว้ให้ตัวแทนหมู่บ้านจำหน่าย แก่เจ้าของสัตว์ที่ประสบปัญหาสุขภาพสัตว์เลี้ยง โดยโค กระบือชும்พอมเนื่องจากพยาธินั้น ทางฝ่ายเยอรมันได้สั่งโดยตรงจากประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน จึงทำให้ราคาถูกมากกว่าที่จะหาซื้อในประเทศไทย

- ยาดำยพยาธิในทางเดินอาหารลูกโค กระบือใช้ บิบเปอราซีน (Piperazine) ผสมกับ ไทอะเบนดาโซล (thiabendazole) ใช้ผสมน้ำกรอกให้ลูกสัตว์กิน

- ยาดำยพยาธิใบไม้ตับโค กระบือใช้ยาชื่อ นิโคลโฟแลน (Niclofolan-Bileven^(R)) ชนิดฉีดเข้าใต้ผิวหนัง

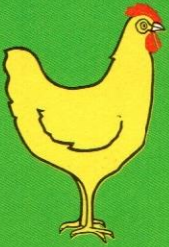
ควี่ยหมู่บ้านต่าง ๆ ที่คัดเลือกไว้่นั้นเป็นหมู่บ้านที่มีปัญหาเรื่องพยาธิในโค กระบือ และเกษตรกรตระหนักถึงปัญหาอยู่แล้ว จากการสอบถามความพร้อมของเกษตรกร ทุกคนก็พร้อมที่จะ

DAIMETON

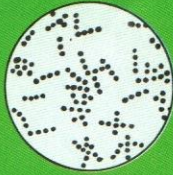
โดมิตอน

ยารักษาโรคหวัดติดต่อโดยเฉพาะ:

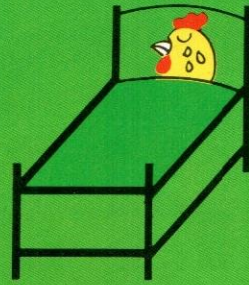
ไก่ป่วยได้อย่างไร ?

+

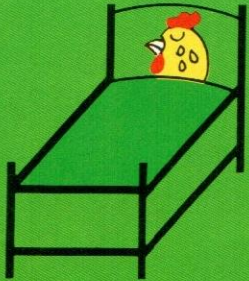

=

เฮโมฟิลลัส แกลลินารัม
(เชื้อหวัดติดต่อ)

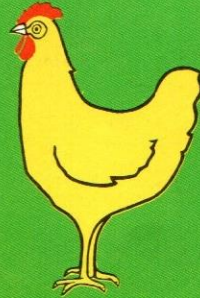
โรคหวัดติดต่อใช้ “โดมิตอน”

+

=

เพื่อความปลอดภัยและประหยัดใช้ “โดมิตอน” เมื่อพบ
ว่า ไก่เริ่มจาม หรือหน้าบวม

ผลิตภัณฑ์

บริษัท ไดอิชิ เซยาคุ จำกัด

ผู้แทนจำหน่าย

บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด

36 ซอยเย็นจิต ถ.จันทน์ กทม. โทร. 211-4661
211-4671

INFECTIOUS CORYZA

โรคหวัดติดต่อ โรคซึ่งเกิดจากเชื้อ แบคทีเรีย

เฮโมฟิลลัส แกลลินารัม (HEMOPHILLUS GALLINARUM)

โรคหวัดติดต่อ จัดว่าเป็นโรคติดต่อที่เกิดระบาดได้ง่าย ในทุกสภาพอากาศ เชื้อแบคทีเรีย ที่เป็นต้นเหตุของโรคมีชื่อว่า เฮโมฟิลลัส แกลลินารัม (Hemophilus gallinarum) ลักษณะของโรคคือ ไก่แสดงอาการจาม ไอ กรน ส่งเสียงร้องดัง และบริเวณใบหน้าจะบวม เมื่อไก่เป็นโรคนี้อันแล้วมักทำความเสียหายอย่างหนักต่อ

ฝูงไก่เสมอ อาทิเช่น ไก่ชুবวม ประสิทธิภาพในการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อเลวลง ประสิทธิภาพในการไข่ลดลง ไก่กำลังไข่อาจหยุดไข่ ในไก่กระทง - การเจริญเติบโตจะหยุดชงัก

อาการ	% ของการเป็นโรค
ไก่หน้าบวม น้ำมูกไหล กินอาหารลดลง หรือเบื่ออาหาร	100 %
น้ำตาไหล	70 %
ระบบหายใจไม่สะดวก	30 %
อุจจาระเหลว	55 %
อุจจาระเขียว	35 %
จุมูกบวม	15 %

การรักษาไก่ป่วย

- วันเริ่มรักษา ใช้ "โดมิตอน" ขนาด 20 กรัม ละลายน้ำดื่ม 10 ลิตร หรือ ขนาด 500 กรัม ละลายน้ำดื่ม 250 ลิตร ให้กินติดต่อกัน 8-12 ชั่วโมง
- วันที่ 2 ถึงวันที่ 5 ใช้ "โดมิตอน" ขนาด 10 กรัม ละลายน้ำดื่ม 10 ลิตร หรือ ขนาด 250 กรัม ละลายน้ำดื่ม 250 ลิตร ให้กินวันละ 8-12 ชั่วโมง ให้กินติดต่อกัน 4 วัน

ผลิตภัณฑ์

บริษัท ไดอิชิ เซยาคุ จำกัด

ผู้แทนจำหน่าย

บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด

36 ซอยเย็นจิต ถ.จันทร์ กทม. โทร.

211 4661
211-4671

ร่วมโครงการนี้ เพราะสะดวกต่อเกษตรกรเองอยู่แล้วที่ไม่จำเป็นต้องออกไปซื้อยาถ่ายพยาธิถึงจังหวัดหรืออำเภอ บางครั้งก็อาจไม่มี ทั้งยังประหยัดค่าเดินทางด้วย

ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ

ประมาณ 2 ปี (พ.ย. 2525-ต.ค. 2527) ในระหว่างนี้ทางฝ่ายเยอรมันจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในเรื่องเวชภัณฑ์ให้ เพราะฉะนั้นเงินที่ได้จากการจำหน่ายยาถ่ายพยาธิดังกล่าว จะใช้หมุนเวียนอยู่ในลักษณะเงินทุนหมุนเวียน ในขณะที่เดียวกันก็จะเสนอผลงานและการประเมินผลของโครงการไปยังกรมปศุสัตว์ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปในแนวเดียวกันในวงกว้างออกไป

ก่อนการดำเนินการในแต่ละจังหวัด หน่วยบริการสุขภาพสัตว์ได้ออกไปทำความเข้าใจกับตัวแทนหมู่บ้านทั้ง 21 คน พร้อมทั้งปศุสัตว์อำเภอ นายอำเภอ กำนัน และผู้ใหญ่บ้านในเขตที่ได้ปฏิบัติงานและได้ซักซ้อมความเข้าใจ การกรอกแบบสอบถาม และแบบฟอร์ม การเก็บรักษาเงินให้แก่ตัวแทนหมู่บ้าน พร้อมทั้งแจ้งหมายกำหนดการที่จะเข้าไปยังหมู่บ้านทั้ง 21 หมู่บ้านอีกในครั้งต่อไป ซึ่งปกติตลอด 2 ปีได้มีหมายกำหนดในการตรวจเยี่ยม ทุก 1-2 เดือน หมุนเวียนกันเป็นประจำ เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องและเพิ่มเติมเวชภัณฑ์ในกรณีจำหน่ายหมดแล้ว

ราคาของยาถ่ายพยาธิและขนาดรักษา

โครงการนี้จะช่วยเกษตรกรเพื่อแก้ปัญหาสุขภาพสัตว์ของโค กระบือ อันมีสาเหตุมาจากพยาธิภายในก่อน โดยมุ่งที่ลูกโค กระบือ อายุ 3 อาทิตย์และ 10 อาทิตย์ โดยทางศูนย์ได้จัดทำยาสำหรับถ่ายพยาธิในทางเดินอาหารลูกสัตว์ดังกล่าวไว้ 2 ขนาดดังนี้

1. ซองหมายเลข 1 บรรจุ บีบเปอรานซีนผสมกับไทอะเบนดาโซล ขนาด 12 กรัม ใช้ถ่ายลูกโค กระบือ เฉลี่ยอายุประมาณ 3 อาทิตย์ ซองละ 5.50 บาท
2. ซองหมายเลข 2 บรรจุ บีบเปอรานซีนผสมกับไทอะเบนดาโซล ขนาด 16 กรัม ใช้ถ่ายลูกโค กระบือ เฉลี่ยอายุ 10 อาทิตย์ซองละ 7.50 บาท

สำหรับโค กระบือขนาดเล็ก อายุ 1-2 ปี ใช้ยาฉีด นิโคลฟอแลน ขนาด 4 ซีซี ราคา

โค กระบือ ขนาดกลาง อายุ 3-4 ปี ใช้ยาฉีดนิโคลฟอแลน ขนาด 6 ซีซี ราคา 7.50 บาท

โค กระบือ ขนาดใหญ่ อายุมากกว่า 5 ปี ใช้ยาฉีด นิโคลฟอแลน ขนาด 7 ซีซี ราคา 10.50 บาท

ราคาเวชภัณฑ์ดังกล่าว จัดได้ว่าถูกกว่าราคาในท้องตลาดมาก นอกเหนือจากนี้ ตัวแทนหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกนี้ จะได้ผลตอบแทนจากการช่วยเหลือโครงการและการจำหน่ายยา 10% ราคาเวชภัณฑ์ดังกล่าวจะไม่เปลี่ยนแปลงตลอดโครงการนี้

ข้อดีของโครงการ

1. แก้ปัญหาเกษตรกรรหาซื้อยาก และไม่สะดวกในการเดินทาง เพราะมีอยู่ในหมู่บ้านอยู่แล้ว
2. ราคาเวชภัณฑ์ถูกกว่าท้องตลาดมาก เกษตรกรพร้อมที่จะซื้อได้เมื่อคิดเปรียบเทียบกับราคาสัตว์แต่ละตัว และประโยชน์ที่จะได้จากแรงงานสัตว์
3. โครงการนี้เริ่มด้วยทุนเวชภัณฑ์ที่เป็นของทางฝ่ายเยอรมัน ใน โครงการ ช่วยเหลือ ฉะนั้นทางกรมปศุสัตว์ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอะไรเลย ต่อจากนั้นจากทุนก้อนนี้เมื่อสิ้นสุดโครงการ จะได้ใช้เป็นทุนหมุนเวียนขยายงานต่อไปในอนาคต
4. ขนาดของยานิตต่าง ๆ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าเหมาะสมกับสภาพของสัตว์ รวมทั้งคำแนะนำต่าง ๆ พร้อมราคายาก็คิดว่าที่บ้านตัวแทนหมู่บ้าน ซึ่งเกษตรกรเจ้าของสัตว์ทุกคนสามารถดูได้
5. เนื่องจากโครงการมีการติดตามผลทุก ๆ 1-2 เดือน ฉะนั้น หน่วยบริการสุขภาพ สัตว์มีหมายกำหนดการแน่นอนที่จะเข้าไปเยี่ยมหมู่บ้านดังกล่าว เมื่อเกิดปัญหาสุขภาพสัตว์ในเรื่องอื่นนอกเหนือจากนี้ จะได้แก้ไขไปพร้อมกันด้วย
6. ยาล่าพยาธิบางชนิด เช่น นิโคลฟอแลนซึ่งปกติราคาแพงมาก ในท้องตลาดราคาขวดละ 380-400 บาท แต่ที่นำไปไว้ในหมู่บ้านราคาขวดละ 150 บาทเท่านั้น นอกจากนั้นเกษตรกร

ที่มีโค กระบือผสม ๆ 2-3 ตัว ก็ไม่จำเป็นต้องเสียเงิน 150 บาท ซ้อมมาทั้งขวด เพียงแต่ไปบอกตัวแทนหมู่บ้าน ๆ ก็จะเดินไปฉีดให้ถึงบ้านแล้วเก็บค่ายาเป็นรายตัวเท่านั้น คำนวณราคาข้างต้น จะเห็นว่าประหยัดมาก

ผู้ดำเนินการ

โครงการนี้เสนอและดำเนินงานโดยฝ่ายบริการสุขภาพสัตว์ ในความรับผิดชอบของศูนย์วิจัยและชันสูตรโรคสัตว์ ผู้เชี่ยวชาญสัตวแพทย์เยอรมัน ปศุสัตว์อำเภอ 5 คน ตัวแทนหมู่บ้าน 21 คน

สำหรับพาหนะที่ใช้ในการนี้ ศูนย์ ฯ มีพาหนะรถยนต์ปฏิบัติงานในท้องที่ 3 คัน พร้อมพนักงานขับรถยนต์ ซึ่งจะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันให้การเยี่ยมเยียนเกษตรกรอยู่เสมอ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

โดยที่โครงการนี้เป็นโครงการทดลองเกี่ยวกับการกำจัดพยาธิในโค กระบือ ซึ่งจัดทำครั้งแรกในจุดเล็ก ๆ ก่อน โดยการประมวลเอาประสบการณ์ ผลงานจากการสำรวจโรคที่เคยทำไว้มาเป็นพื้นฐานของโครงการ เมื่อโครงการนี้ดำเนินไปได้ประมาณ 1 ปี จะได้ชี้แจงผลการปฏิบัติงานตามเป้าหมายไปยังกรมปศุสัตว์เพื่อพิจารณา แต่การดำเนินงานจะยังคงดำเนินต่อไปจนครบปีที่ 2 เมื่อครบ 2 ปี จะได้เงินหมุนเวียนมาจัดซื้อเวชภัณฑ์สำหรับถ่ายพยาธิสัตว์ไว้ดำเนินต่อไปอีก เจ้าของสัตว์ที่เคยสูญเสียสัตว์ไปด้วยโรคพยาธิ ก็จะพบว่าสัตว์เลี้ยงมีสุขภาพดีขึ้น ลูกสัตว์มีอัตราการมีชีวิตรอดสูงขึ้น เติบโตเป็นสัตว์ขนาดใหญ่สามารถใช้แรงงานได้และขายได้ราคาดี การสูญเสียโค กระบือ จากพยาธิใบไม้ตับจะหมดไปหรือน้อยลง อัตราการผสมติดจะดีขึ้นหากสุขภาพสัตว์สมบูรณ์กว่าเดิม และแน่นอนเศรษฐกิจในหมู่บ้านย่อมดีขึ้น และโครงการนี้จะ เป็นพื้นฐานในการดำเนินการโครงการต่อไปในภาคอีสาน

การประเมินผล

การประเมินผลจะกระทำทุก ๆ 6 เดือน รวม 4 ครั้ง โดยจะสรุปปัญหาสุขภาพสัตว์ก่อนดำเนินงานและหลังดำเนินงานตามลำดับ

โครงการนั้นนับว่าเป็นวิธีใหม่ของการปรับปรุงสุขภาพสัตว์ โดยเฉพาะโค กระบือ หากเป็นไปตามเป้าหมายที่คาดไว้ ผลในอนาคตที่มีต่อสุขภาพสัตว์นั้นสุดจะประมาณได้ เพราะโครงการนี้จะเป็นโครงการทดลองโครงการแรก ในการที่จะพิสูจน์ความพร้อมของเกษตรกรเจ้าของสัตว์ว่าพร้อมที่จะช่วยตัวเองได้หรือยัง โครงการปรับปรุงสุขภาพสัตว์ในทำนองเดียวกันนี้จะเกิดขึ้นอีก หากเจ้าของสัตว์พร้อมที่จะป้องกันโรคสัตว์ของตัวเอง ในอนาคตก็อาจมีโครงการปรับปรุงสุขภาพสัตว์ ด้านอาหารแร่ธาตุ โครงการกำจัดโรคผิวหนังโค กระบือ ฯลฯ และไม่เฉพาะโค กระบือ เท่านั้น อาจจะนำไปถึงปศุสัตว์ชนิดอื่น ๆ ต่อไปด้วย

บัญชาเป็นทรัพย์สิน

เลอเลิศ

เป็นสิ่งอันประเสริฐ

ยิ่งดี

อาจก่อเกียรติช่วยเข็ด

ชูช่อ

รู้จักนำตนพิน

จากหวังทุกข์กรรม

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

สยามบรมราชกุมารี